

Hoofdredacteur ESB
a.jolink@sdu.nl

Groei

Onlangs vertelde een collega dat haar moeder vroeger alle kleren op de groei kocht, maar sinds de recessie daarmee is gestopt. De recessie heeft een bijzondere invloed op bepaalde bevolkingsgroepen. Zo zijn ambtenaren massaal op zoek gegaan naar losliggende besparingsmogelijkheden, om tegemoet te komen aan de uitdijende overheidsschuld. Hoewel de effectiviteit van deze zoekactie vanaf het begin af aan is bekritiseerd, en aan de uitvoering moet worden getwijfeld nu politici het weer voor het zeggen hebben, kan toch gesteld worden dat alleen al door enige studie de miljarden voor het oprapen liggen. Wie het kleine niet eert...

De discussie over de bezuinigingen heeft de aandacht sterk getrokken naar wat er minder kan en niet meer moet. Dit is begrijpelijk na een periode waarin overheidsinterventies in de financiële sector het straatbeeld hebben bepaald. Deze interventies hebben tot gevolg dat de EMU-schuld aan het einde van dit jaar mogelijk zal oplopen tot 381 miljard euro, ofwel zo'n 66 procent van het bbp. En dat is net over het randje van de norm in het Groei- en Stabiliteitspact. De voormalige minister van Financiën, Bos, had zich voorgenomen zich aan de afspraken te houden, zoals dat hoort, maar zal dat nu aan zijn opvolger moeten overlaten. Tegelijkertijd wordt pijnlijk duidelijk dat de economische realiteit zich niet altijd schikt naar de politieke wens: het Groei- en Stabiliteitspact was eens een politieke consensus zonder economisch theoretische onderbouwing, en is nu verworden tot een politiek drama zonder economisch theoretische onderbouwing. Zoals het CPB fijntjes uitdrukt: "Vanuit economisch theoretisch perspectief zijn echter zowel de 60% EMU-schuld norm als een schuld van 0% willekeurig. Dit geldt dus ook voor de hiervan afgeleide normen voor het tekort" (www.cpb.nl). Alle worstelingen van Europese regeringen in tijden van crisis zijn dus volledig terug te voeren op de politieke willekeur

van een decennium geleden. Toch is ook de relatie tussen overheidsschuld en bbp-groei niet helemaal uit de lucht gegrepen. Het spreekt voor zich dat, zeg, een norm van honderd procent EMU-schuld enige beperkingen legt op de groei. Hoe willekeurig is dan negentig procent? Of tachtig procent? Of dertig procent? In een recente studie naar tweehonderd jaar overheidsschuld bij 44 landen laten Reinhart en Rogoff (2010) zien dat de groei van het bbp halveerde bij een toename van het schuldenniveau van dertig naar negentig procent van het bbp. Daarnaast was de daling van de groei boven de negentig procent twee keer zo sterk als de daling in het dertig-tot-negentigsegment. Wel bleek de inflatie bij een groeiende schuld te dalen, van ruim vijf procent bij dertig procent schuld naar net onder de vier procent bij negentig procent schuld. De lessen van tweehonderd jaar laten zich niet altijd vertalen naar het heden, maar drie observaties zijn wel te maken. Ten eerste benadrukken Reinhart en Rogoff het schuldeniveau in relatie tot het bbp. Hierdoor zouden de zoekacties naar bezuinigingsvoorstellen in Nederland, door ambtelijke commissies of politieke partijen, rekening moeten houden met de gevolgen hiervan op de schuldquote. Het verschil tussen simpelweg snoeien en het verlagen van de overheids-schuld als percentage van het bbp, is het verschil tussen een politiek consensus en een economische onderbouwing. Ten tweede vinden Reinhart en Rogoff een relatie tussen groei van het bbp en het schuldenpercentage. Een verlaging van de overheids-schuld zal aanzienlijke gevolgen hebben voor het bbp. Het is dan ook te makkelijk om in de kosten te schrappen als dit ook lagere inkomsten oplevert. Ten derde benadrukken de auteurs eerder de verhouding van de grootheden dan de afzonderlijke grootheden. Op deze manier kan de schuldquote ook verlaagd worden door een daling van de overheidsschuld maar ook door een stijging van het bbp. In plaats van te korten op ontwikkelingsgelden kan ook de binnenlandse productiviteit verhoogd worden. Het Groei- en Stabiliteitspact is door veel Europese landen vooral opgepakt als vehikel voor groei, maar heeft zich in de afgelopen maanden vooral laten kennen als een bedreiging voor de stabiliteit binnen de eurolanden. De recente oplossing voor de Griekse begrotingsproblemen, door dertig miljard aan leningen beschikbaar te stellen, kan wellicht de stabiliteit op korte termijn herstellen, maar geeft nauwelijks uitzicht op groei. De noodzakelijke hervormingen heeft Het Pact overgelaten aan het IMF. Hopelijk heeft die organisatie meer oog voor waar het al een tijdje aan heeft ontbroken: economische groei.

LITERATUUR

Reinhart, C.M. en K.S. Rogoff (2010) *Growth in a time of debt*. NBER working papers, 15639.